

Досліджено сучасний стан підприємств хімічної галузі в Україні. Окреслені проблеми фінансового забезпечення підприємств – виробників хімічних добрив. Висвітлені перспективи розвитку вітчизняного ринку хімічної промисловості.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХІМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Розвиток хімічної промисловості має вирішальний вплив на стан економіки в державі та рівень життя населення. Метою соціальної держави, якою відповідно до Конституції є Україна, має бути забезпечення умов для зростання добробуту громадян. Однією з найважливіших складових добробуту в цивілізованих державах є забезпечення громадян і компаній необхідними складовими, такими як якісна сировина для випуску продукції, енергоресурси для стабільної роботи підприємств. Запорукою реалізації цієї мети має стати надійне, економічно обґрунтоване й екологічно безпечне задоволення потреб населення й економіки в продукції хімічного виробництва.

Хімічна промисловість є однією з авангардних галузей економіки України. Багато хімічних продуктів використовуються на різних етапах ланцюга виробництва, а тому розвиток галузі в значній мірі впливає на формування макроекономічних показників. Крім того, рівень хімізації є загальновизнаним критерієм суспільно-економічного розвитку. Хімічна промисловість є сировинною базою для таких галузей, як машинобудування, легка промисловість, авіабудування, деревообробна промисловість, фармацевтична промисловість та інші і перетворює на кінцевий продукт товари промислового призначення інших галузей[4, с.42].

Зважаючи на перспективність та важливість галузі для України, питання пошуку шляхів розвитку хімічної промисловості є доволі актуальним.

На сьогоднішній день хімічна галузь України опинилася під загрозою зникнення. Така ситуація – результат відсутності послідовної системної економічної політики держави з розвитку та підтримки національної індустрії та її базових галузей, які не в змозі конкурувати з закордонними підприємствами у яких є власні сировинні бази, яким не потрібно імпортувати сировину з закордону.

Основними проблемами розвитку хімічної промисловості сьогодні є:

- відірваність підприємств від джерел сировини, як територіально, так і за фінансовою політикою (формування цін), належності різним власникам;
- коливання попиту на продукцію промислового призначення;
- низькі темпи інноваційного техніко-технологічного оновлення;
- відсутність диверсифікації джерел енергопостачання;
- неефективний менеджмент;
- відсутність екологічної безпеки для регіону розташування підприємств галузі.

Загалом проект Стратегії розвитку хімічної промисловості містить 10 пріоритетів. Серед них – створення конкурентної сировинної бази, модернізація хімічних виробництв, розвиток внутрішньогалузевих технологічних ланцюгів на базі діючих виробництв, створення нових хімічних виробництв, необхідних для розвитку суміжних галузей промисловості, продукції високого технологічного переділу, сучасне агрохімічне забезпечення аграрно-промислового комплексу, ефективне імпортозаміщення тощо[3, с. 320].

При розробці проекту Стратегії були враховані не тільки особливості ситуації в Україні, а й основні світові тенденції розвитку хімічної галузі. Зокрема, перехід від сировинної моделі у виробництві до виробництва продукції з високою доданою вартістю, впровадження ресурсозберігаючих та відновлюваних технологій, збільшення безпеки виробництва й впровадження

рішень, які дозволять знизити навантаження на людські ресурси й, по можливості, повністю виключити людський фактор, вирішення проблем забруднення навколишнього середовища та зниження біорізноманітності природи, переробка відходів в багатьох містах країни, збільшення енергоефективності виробництва хімічної продукції. Реалізація Стратегії розвитку хімічної промисловості дозволить:

- довести частку вітчизняної продукції на внутрішньому товарному ринку в період до 2030 року в сегменті азотних добрив до 80 %, комплексних добрив - до 35-40 %, інших агрохімікатів - до 70 %, засобів захисту рослин (ЗЗР) - до 30%;

- зменшити частку імпоротної продукції на внутрішньому товарному ринку в сегменті основної хімії і мінеральних добрив - до 40%;

- суттєво наростити випуск ЗЗР (наразі доля імпорту в даному сегменті перевищує 90 %) й зменшити частку долю контрафактної продукції на внутрішньому ринку засобів захисту рослин;

- довести рівень забезпечення вітчизняною сировиною основної хімії та мінеральних добрив в період до 2030 року до 60-65%[1, с. 63].

З метою підвищення глобальної та регіональної конкурентоспроможності України в хімічній промисловості необхідно переорієнтувати систему управління і організації хімічної промисловості на наступні принципи:

- обов'язкове застосування енергоощадних технологій;
- екологічний аудит інвестиційних проектів розвитку галузі; запровадження мало- і безвідходних технологій і технологічних процесів переробки промислових відходів; виведення з експлуатації екологічно шкідливих виробництв;
- розширення власної сировинної бази на основі залучення альтернативних джерел коксохімічної (вторинної) і відновлювальної рослинної сировини замість нафтопродуктів;
- забезпечення розвитку виробництв замкнутих технологічних циклів як в Україні, так і з залученням виробництв країн СНД;

- оновлення виробництва і доведення коефіцієнту оновлення основних фондів до 0,5 з виведенням з експлуатації морально і фізично застарілих технологій та обладнання;
- формування стратегічних портфелів замовлень;
- впровадження сучасних систем якості;
- оптимізації зовнішніх і внутрішніх товарних потоків на основі інтенсифікації виробництва галузей-споживачів;
- досягнення рівня рентабельності і прибутковості хімічних виробництв, що забезпечить розширене відтворення[2, с. 55].

Хімічна галузь сьогодні неспроможна самотійно вийти з кризового стану і потребує залучення для певної частини її суб'єктів стимулюючих правових норм і сприятливого податкового режиму. З цією метою слід ініціювати заходи по формуванню такої політики в податковій, бюджетній, фінансово-кредитній, антимонопольній, амортизаційній сферах, яка б забезпечила прискорений розвиток хімічної промисловості, особливо її пріоритетних напрямків.

Список літератури

1. Про схвалення Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року: Проект розпорядження Кабінету Міністрів України.URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
2. Ковеня Т. В., Канюка І. В. Промислове інвестування хімічної промисловості України: плюси і мінуси. Хімічна промисловість України. 2017. № 1. С. 57–60.
3. Остроухова В. А., Макарова В. И., Костин А. В. Экономическое развитие, инвестиционный анализ и оценка эффективности инвестиций предприятий химической промышленности. Вестник Волжского университета имени В. Н. Татищева. 2015. № 3 (34). С. 314–324.
4. Шевцова Г. З., Швець Н. В. Дослідження сучасних чинників розвитку хімічного виробництва в контексті неоіндустріалізації. Економіка промисловості. 2017. № 3 (79). С. 39–57.

Исследовано современное состояние предприятий химической отрасли в Украине. Обозначенные проблемы финансового обеспечения предприятий - производителей химических удобрений. Освещены перспективы развития отечественного рынка химической промышленности.

The current state of chemical enterprises in Ukraine is studied. Problems of financial support of enterprises - producers of chemical fertilizers are outlined. Prospects for the development of the domestic market of the chemical industry are highlighted.

Відомості про автора

а) **прізвище, імя, по – батькові:** Самошкіна Ірина Дмитрівна

б) **вчене звання:** доцент

в) **науковий ступінь:** кандидат економічних наук

г) **місце роботи:** СНАУ, кафедра фінансів, банківської справи та страхування

д) **адреса для листування:** 40020, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Відомості про автора

а) **прізвище, імя, по - батькові:** Голобородов Артем Анатолійович

б) **місце навчання:** СНАУ, магістрант спеціальності “Фінанси, банківська справа та страхування”

в) **адреса для листування:** 40020, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, кафедра фінансів, банківської справи та страхування